

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ
ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2017**

ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α) Σχέδιο Μάρσαλ: Σχολικό βιβλίο, σελ. 144 «Η κύρια αμερικανική ανησυχία... Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη).»

β) Μεταπολίτευση: Σχολικό βιβλίο, σελ. 160 «Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής... δημοκρατικό καθεστώς.»

γ) Συνθήκη του Μάαστριχτ: Σχολικό βιβλίο, σελ. 156 και 162 «Το 1992 υπογράφηκε η Συνθήκη του Μάαστριχτ... θα απέφερε τη δημιουργία κοινού νομίσματος. Η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη υπέγραψε τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και προσπάθησε να ενισχύσει την οικονομία.»

ΘΕΜΑ Α2

α. 3

β. 7

γ. 1

δ. 8

ε. 6

ΘΕΜΑ Β1

Σχολικό βιβλίο, σελ. 85

α) Η συνθήκη των Βερσαλλιών υπογράφηκε στις 28 Ιουνίου 1919 ανάμεσα στη Γερμανία και τις νικήτριες δυνάμεις του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (Αγγλία, Γαλλία, ΗΠΑ).

β) «Στη συνθήκη υπερίσχυσαν οι απόψεις και οι επιδιώξεις της

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2017

Γαλλίας... δυσανάλογες προς τις δυνατότητές της.»

ΘΕΜΑ Β2

Σχολικό βιβλίο, σελ. 102: «Αξιοσημείωτες υπήρξαν οι παράλληλες εξελίξεις... εκάστοτε διεθνή συγκυρία, πολιτική και οικονομική.»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α) Σχολικό βιβλίο, σελ. 55-56: «Η εξυπηρέτηση οικονομικών και στρατηγικών συμφερόντων... οι Γάλλοι στην «πολιτιστική τους αποστολή» (mission civilisatrice).»

Η εξυπηρέτηση οικονομικών και στρατηγικών συμφερόντων δεν ήταν ωστόσο το μοναδικό κίνητρο της αποικιοκρατίας. Η απόκτηση αποικιών σε υπανάπτυκτες και εν πολλοίς άγνωστες περιοχές του κόσμου υπήρξε εθνική επιδίωξη, που απέκτησε λαϊκή υποστήριξη. Οι αποικίες στον υπανάπτυκτο και αναξιοπαθόντα κόσμο της Αφρικής και της Ασίας έφτασαν να θεωρούνται επιβράβευση των δυνατοτήτων και της ισχύος μιας χώρας της Ευρώπης και στόχος εθνικός. Η αποικιοκρατία ήταν άρρηκτα και οργανικά συνδεδεμένη με τον εθνικισμό, ενώ στον πυρήνα της υπήρχε το στοιχείο του μεσσιανισμού και της εθνικής αποστολής. Οι Βρετανοί αναφέρονταν στο «χρέος του λευκού ανθρώπου» (the white man's burden), οι Γάλλοι στην «πολιτιστική τους αποστολή» (mission civilisatrice).

Στα συμφέροντα αυτά ασκήθηκε έντονη κριτική και από τις δύο πλευρές. Οι υποστηρικτές της αποικιοκρατίας θεωρούσαν απαραίτητη την ύπαρξη αποικιών καθώς με αυτόν τον τρόπο προσφέρεται εργασία στους κατοίκους φτωχών χωρών. Παράλληλα, όμως, θεωρούσαν χρέος τους, από ανθρωπιστική και πολιτιστική πλευρά, αυτοί ως ανώτεροι λαοί να εκπολιτίσουν αυτούς τους κατώτερους, όπως χαρακτηριστικά έλεγαν.

Η αντίπαλη πλευρά, κυρίως των σοσιαλιστών, αποδοκίμαζε αυτή την αποικιακή και ταυτόχρονα καπιταλιστική πολιτική, καθώς με αυτόν τον τρόπο οι χώρες δεν αφοσιώνονται στην εσωτερική τους ανάπτυξη και βελτίωση των συνθηκών των εργατών τους. Αντίθετα, διαιώνίζονται οι

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2017

χαμηλοί μισθοί και διατηρείται το ίδιο σύστημα και στις καινούριες αγορές που δημιουργούνται μέσω της βίας και της κατάκτησης. Τέλος, η πολιτική αυτή αποδοκιμάστηκε και λόγω της διαφθοράς που επικρατούσε στο σύστημα απονομής της δικαιοσύνης.

β) Σχολικό βιβλίο, σελ. 56: «Σε πολλές περιοχές του κόσμου οι δυτικοί αποικιοκράτες... να εξαλείψει θανατηφόρες επιδημίες, τη δουλεία και άλλες ενδημικές μάστιγες.»

Σε πολλές περιοχές του κόσμου οι δυτικοί αποικιοκράτες δημιούργησαν θεσμούς διακυβέρνησης και εθνικές ενότητες στη θέση των κατακερματισμένων γλωσσικά και θρησκευτικά ανθρώπινων συνόλων, όπως οι Βρετανοί στη βορειοανατολική και τη νότια Αφρική, καθώς και στην Ινδία. Λιγότερο ανθεκτικοί υπήρξαν οι θεσμοί που δημιούργησαν οι Γάλλοι, οι Γερμανοί, οι Βέλγοι και οι Ιταλοί στις δικές τους αποικίες. Σε πολλές περιοχές της Αφρικής σχηματίστηκαν αποικίες χωρίς άλλον συνεκτικό δεσμό εκτός από τις αρχές των αποικιοκρατών. Οι αποικίες αυτές αποτέλεσαν κατά τον 20ό αιώνα, όταν απέκτησαν την ανεξαρτησία τους, προβληματικά εθνικά κράτη χωρίς συνοχή, στα οποία εκδηλώθηκαν σκληροί εμφύλιοι πόλεμοι.

Η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία του 19ου αιώνα ολοκλήρωσε τη διεξόδου του δυτικού ανθρώπου στον εξωευρωπαϊκό κόσμο, η οποία είχε αρχίσει τον 16ο αιώνα, και τον προσέδεσε στον δυτικό κόσμο. Ο δυτικός άνθρωπος προσπάθησε να ενσωματώσει στον δυτικό πολιτισμό λαούς με κοινωνική οργάνωση και πολιτισμούς διαφορετικούς από τον δυτικό, να τους «προικοδοτήσει» με θεσμούς ανάλογους προς τους δικούς του. Στην Αφρική, παραδείγματος χάριν, βοσκοί και κυνηγοί άλλαξαν συνήθειες και τρόπο ζωής εξαιτίας των αντίστοιχων δραστηριοτήτων των Ευρωπαίων, ενώ επαγγέλματα όπως του βαρκάρη και του αμαξά έπαψαν να υπάρχουν εξαιτίας της κατασκευής του σιδηροδρόμου στις χώρες αυτές. Και μπορεί να δημιουργήθηκαν νέα επαγγέλματα, όμως δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν στον τρόπο ζωής των λαών αυτών, οπότε οι κάτοικοι των περιοχών αυτών λειτουργούσαν περισσότερο ως ανειδίκευτοι εργάτες στην κοινωνία του δυτικού καπιταλισμού.

Ταυτοχρόνως οι πρώτες ύλες και οι παραγωγικές δυνατότητες των

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2017

αποικιών προσαρμόστηκαν έτσι, ώστε να εξυπηρετούν όχι αποκλειστικά τις ανάγκες των γηγενών κατοίκων, αλλά και τις παραγωγικές ανάγκες των μητροπολιτικών χωρών. Μάλιστα, όπως αναφέρει το κείμενο Β, ντόπιες βιομηχανίες, όπως η κλωστοϋφαντουργία στην Ινδία, δεν μπορούσαν να ανταγωνιστούν τα αγγλικά προϊόντα καθιστώντας δύσκολη την επιβίωσή των βιομηχανιών αυτών. Σε πολλές αποικίες ο δυτικός άνθρωπος εξάρθρωσε παραδοσιακές κοινωνικές δομές χωρίς να δημιουργήσει στη θέση τους βιώσιμους δυτικούς θεσμούς και σίγουρα σε οικονομικό επίπεδο οι περιοχές αυτές δεν είχαν τις ωφέλειες που είχε η Δύση από το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα, αλλά, παρ' όλα αυτά, κατόρθωσε να εξαλείψει θανατηφόρες επιδημίες, τη δουλεία και άλλες ενδημικές μάστιγες.

ΘΕΜΑ Δ1

Σχολικό βιβλίο, σελ. 123-124: «Η ανάπτυξη ενός ισχυρού κινήματος Εθνικής Αντίστασης... εκτελέσεις, βασανισμοί, φυλακίσεις έπληξαν χιλιάδες αγωνιστές.»

α) Η ανάπτυξη ενός ισχυρού κινήματος Εθνικής Αντίστασης στην κατεχόμενη Ελλάδα υπήρξε αποτέλεσμα της άρνησης του ελληνικού λαού να συμβιβαστεί με το καθεστώς της τριπλής εχθρικής κατοχής - Γερμανών, Ιταλών και Βουλγάρων- σε βάρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών του. Τις αρχικές μεμονωμένες πράξεις αντίστασης κατά του κατακτητή διαδέχτηκαν η σύσταση και η δράση ισχυρών μαζικών οργανώσεων, όπως ήταν, κατά σειρά σπουδαιότητας, το ΕΑΜ, ο ΕΔΕΣ και η ΕΚΚΑ. Αριθμητικά ασθενέστερες υπήρξαν οι οργανώσεις των πόλεων, «αόρατες στρατιές», οι οποίες, σε συνεργασία με το Συμμαχικό Στρατηγείο Μέσης Ανατολής, είχαν κυρίως επωμιστεί την ευθύνη για τη διενέργεια δολιοφθορών και κατασκοπείας. Η ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου αποτελεί μια από τις σημαντικότερες αντιστασιακές πράξεις. Ο Σβορώνος αναφέρει στο έργο του ότι ο ίδιος ο Τσώρτσιλ χαρακτηρίζει το γεγονός ως προοίμιο της μάχης του Ελ Αλαμίν γιατί ανέκοψε τον ανεφοδιασμό των γερμανικών στρατευμάτων του Ρόμμελ στη Μέση Ανατολή. Γενικότερα, σημειώνει ο Σβορώνος, η αντίσταση εξαπλώθηκε σε όλη την Ελλάδα, ηπειρωτική και νησιωτική, τα σαμποτάζ εντείνονταν και εμποδιζόταν η ομαλή

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2017

λειτουργία των συγκοινωνιών των γερμανικών στρατευμάτων, ακινητοποιώντας τρεις γερμανικές και τέσσερις ιταλικές μεραρχίες που προσπαθούσαν να καταπνίξουν το αντάρτικο κίνημα. Από τις πρώτιστες, όμως, φροντίδες της εθνικής αντίστασης υπήρξε η πάταξη της μαύρης αγοράς στις πόλεις και η διανομή συσσιτίων στον λαό.

Πουθενά στην Ευρώπη η αντιστασιακή κίνηση δεν υπήρξε, αναλογικά με τον πληθυσμό της χώρας, τόσο καθολική και ο αριθμός των συνεργατών του κατακτητή τόσο περιορισμένος! Όπως σχολιάζει ο Γάλλος διανοούμενος Ζαν Πολ Σαρτρ, η αντίσταση που επέδειξαν οι Έλληνες κατά την διάρκεια το Β' Παγκοσμίου Πολέμου αποτελεί σύμβολο θάρρους και πίστης παγκοσμίως, καθώς η γερμανική κατοχή στην Ελλάδα, που ήρθε ως αποτέλεσμα της αριθμητικής υπεροχής του αντιπάλου και μόνο, ουσιαστικά μετατράπηκε σε νίκη των Ελλήνων, εφόσον με την αντίσταση που οργάνωσαν δεν υποτάχτηκαν στον κατακτητή. Μόνοι οι Έλληνες εξάλλου μεταξύ των κατακτημένων λαών κατόρθωσαν, αντιδρώντας μαζικά, να μη συμμετάσχουν στην εκστρατεία κατά της Σοβιετικής Ένωσης. Το τίμημα όμως της αντίστασης αυτής υπήρξε βαρύ: εκτελέσεις, βασανισμοί, φυλακίσεις έπληξαν χιλιάδες αγωνιστές.

β) Και οι γυναίκες συμμετέχουν ενεργά στον αντιστασιακό αγώνα επιδεικνύοντας θάρρος, οδηγούμενες ακόμα και στην παρανομία. Όπως επισημαίνει το κείμενο Γ, έχουν αναφερθεί δίκτυα γυναικών στις πόλεις που πρωτοστατούσαν στη διανομή τροφίμων μετά το βίαιο άνοιγμα των αποθηκών των μαυραγοριτών. Αλλά και στην περιφέρεια γυναίκες συμμετέχουν στον κίνημα, χωρίς απαραίτητως να είναι μέλη κάποιας οργάνωσης. Έκρυβαν Άγγλους στρατιώτες, βοήθησαν στη φυγάδευση συμμάχων έξω από την Ελλάδα ή ακόμα ασκούσαν και χρέη κατασκόπου. Όμως, το τίμημα της αντίστασης αυτής υπήρξε βαρύ και για εκείνες: εκτελέσεις, βασανισμοί, φυλακίσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Ηρώ Κωνσταντοπούλου, μαθήτρια γυμνασίου και μέλος της ΕΠΟΝ, που παρά τη νεαρή της ηλικία είχε αναπτύξει έντονη αντιστασιακή δράση. Είχε συλληφθεί αρχικά στις 16 Ιουνίου 1944 παραμένοντας φυλακισμένη για 25 μέρες. Συνελήφθη ξανά στα τέλη Ιουλίου για να εκτελεστεί στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής στις 5 Σεπτεμβρίου 1944, μετά από τέσσερα μερόνυχτα βασανισμών αρνούμενη

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ
ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2017**

να μαρτυρήσει τους συνεργάτες της.

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ
«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΚΑΙ «ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ
www.floropoulos.gr